

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Heimonen, P. & Niemi, M. (2021) Yhteisötyö sosiaalialan ratkaisuna kestävään kehitykseen. Talentia-lehti, 14.12.2021.

URL: <https://www.talentia-lehti.fi/yhteisotyo-sosiaalialan-ratkaisuna-kestavaan-kehitykseen/>

Yhteisötyö sosiaalialan ratkaisuna kestävään kehitykseen

joulu 14, 2021 |

Eriarvoisuuden, köyhyyden ja ekologisen kestävyiden haasteet vaativat ihmisiä toimimaan yhdessä, yhteisöllisin voimin.

Materiaalisen kilpailun, yksilökeskeisyyden ja luonnonvarojen riiston on aika taittua. Tarvitaan sosiaalityön arvojen ja ekososiaalisen sivistyksen nousua varmistamaan kestävä kehitys ja yhteisvastuu. Näin voimme vaalia elävää elämää ja tukea tulevien sukupolvien hyvinvointia.

Kansainvälisesti tarkasteltuna maailman onnellisemmaksi maaksi tituleeratulla Suomella menee hyvin. Ihmiset voivat suhteellisen hyvin ja elävät puhtaan luonnon ympäröimänä. Sosiaali- ja terveysturvamme huolehtii, että ihmiset eivät putoa täysin kohdatessaan elämässään vaikeuksia. Kuitenkin osa kansalaisista kamppailee selviytyäkseen. Maailmanlaajuiset hyvinvointivajeet heijastuvat Skandinaviaan ja ekosysteemin muutokset näkyvät suomalaisessakin toimintaympäristössä.

Kestävän kehityksen näkökulmasta on olennaista, että kaikki ihmiset saadaan yhteisesti kantamaan vastuuta ihmisten ja luonnon hyvinvoinnista. Hyvinvoivan yhteiskunnan yhtenä mittarina voidaan pitää sitä, että mahdollisimman moni, parhaimmillaan kaikki, kokevat voivansa osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Erityisesti sosiaalipalveluissa ja järjestöissä kohdataan myös ihmisiä, jotka kokevat vaikutusmahdollisuutensa vähäisiksi ja oman yhteiskunnallisen osallisuutensa marginaaliseksi.

Kestävän kehityksen arvot tukevat sosiaalityön arvoja.

Myös Suomessa heikon yhteiskunnallisen aseman taustalla piilee usein sukupolvelta toiselle periytyvää huono-osaisuutta, päihde- ja mielenterveysongelmia, matalaa koulutustasoa, yksinhuoltajuutta, yksin asumista, pitkittynyttä työttömyyttä, pitkäaikaissairauksia tai vammasta johtuvaa työkyvyttömyyttä tai osatyökykyisyyttä. Erityisesti useiden elämänvaikeuksien yhteisvaikutusten on todettu lisäävän huono-osaisuutta.

[Muutosta on ilmassa](#)

Tilastokeskuksen (2021) mukaan vuonna 2019 Suomessa oli köyhyys- tai syrjäytymisriskissä 873 000 suomalaista eli 16,0 prosenttia koko kotitalousväestöstä. Pienituloisia oli 669 000, vajaatyöllisiä 376 000 ja vakavaa aineellista puutetta kokevia 139 000.

Tuoreen Köyhyysvahdin (EAPN-fin 2021) mukaan ruoka-apuun on turvautunut viime vuosina viikoittain noin 20 000 henkilöä (noin 100 000–200 000 henkilöä vuosittain) ja luvun arvioidaan kaksin- tai kolminkertaistuneen korona-aikana (Järvinen & Saarinen 2021, 9–10).

Yksilökeskeisissä ja kilpailuun kannustavissa länsimaissa on korostunut jo pitkään omaan hyvinvointiin keskittyminen ja yksilöiden vastuu itsestä. Lisäksi painotetaan organisaatioiden tuottavuutta, omaisuuden kerryttämistä ja yhteiskunnallisista kuluista säästämistä.

Muutosta on kuitenkin ilmassa. YK ohjaa kestävään kehitykseen ja raamittaa kansainvälisiä tavoitteita globaalin suunnan kääntämiseksi. Kestävässä kehityksessä otetaan kokonaisvaltaisesti huomioon sosiaaliset, ekologiset ja taloudelliset ulottuvuudet. Ihmiskuntaa ohjataan yhteiseen huolenpitoon, vastuullisuuteen ja kohtuullisuuteen. (Suomen YK-liitto 2017.)

Sosiaalista muutosta tehdään alhaalta ylöspäin eli vaikuttajien omista lähtökohdista ja pyrkimyksistä käsin.

Kestävän kehityksen arvot tukevat sosiaalityön arvoja ja sitä työtä, jota sosiaalialalla on kautta historian tehty. 2000-luvulla alkanut ja vahvistunut ekologinen aikakausi antaa uutta merkityksellisyyttä sosiaalialan työlle sekä sosiaalialan ammattilaisten osaamisille ja taidoille, joita voidaan hyödyntää laaja-alaisesti ja globaalisti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja kestävyiden edistämiseksi.

Lisäksi sosiaalitieteellisten tutkimusten ja sosiaalialalla koetun avaaminen muille ammattikunnille laajentavat osaamista ja yhteiskunnallisia näkökulmia. Kestävä kehitys vaatii yhteistyötä – paitsi yhteiskunnallisia ja kansainvälisiä päätöksiä ja toimenpiteitä myös yhteisöllisistä lähtökohdista kumpuavia tekoja.

[Perinteikkään yhteistyön hyödyntäminen tämän päivän kestävässä kehityksessä](#)

Mitä sitten ovat kestävää kehitystä edistävät yhteisölliset teot? Me kirjoittajat haemme edelleen työskentelyllemme inspiraatiota Jane Addamsin (1910) kirjasta, jossa hän kuvaa Hull Houseksi nimetyn yhteisötalon perustamista ja toimintaa sekä siihen kietoutuvaa yhteisöllistä toimintaa.

Jane Addamsin kuvauksia analysoidessa hahmottuvat yhteisötyön lähtökohdat, joita sovelletaan monin tavoin meillä ja maailmalla. Tavoitteellinen yhteistyö ja tietty, toimijoiden jakama intressi yhdistävät yhteisötyön erilaisia muotoja.

Sosiaalista muutosta tehdään alhaalta ylöspäin eli vaikuttajien omista lähtökohdista ja pyrkimyksistä käsin. Jokainen toimija on arvokas ja jokaisella on omanäköisensä tehtävä. Myös toiminnan organisoinnista huolehditaan. Tavoitteiden saavuttamisen kannalta keskeisiä organisaatioita kutsutaan toimintaan mukaan yleensä siinä vaiheessa, kun yhteisössä asuvien tai vaikuttavien yhteinen kiinnostuksen kohde ja tavoitteet ovat hahmottuneet.

Iso osa kestävästä kehitystä edistävästä teosta vaatii poliittisia ja rakenteellisia päätöksiä. Yhteisöstä kumpuavassa kestävässä kehityksessä tartutaan usein puutteisiin tai epäkohtiin, jotka koskevat toimijoiden välitöntä asuin- tai toimintaympäristöä. Yhteisötyön mahdollistaminen ja ekososiaaliseen työhön kannustaminen voidaan nähdä sosiaalialan ammattilaisten yhdeksi tehtäväksi (ks. esim. Närhi 2004). Yhteisötyön kehittämiseen liittyviä innostavia esimerkkejä löydämme esimerkiksi Belgiasta, Isosta-Britanniasta ja Yhdysvalloista. Vaikka näiden maiden viranomaisjärjestelmät poikkeavat Suomesta, on meillä paljon opittavaa niissä vallitsevasta yhteisötyön eetoksesta, ”giving back to the community”-mentaliteetista.

[Vain mielikuvitus rajana](#)

Mahdollisuuksien luominen tai yhteistyöhön kannustaminen voi käytännössä tarkoittaa vaikkapa vapaaehtoistyön alueellisia koordinoitavia tehtäviä sekä linkkinä toimimista eri organisaatioiden ja ammattilaisten välillä. Se voi myös käsittää määräaikaisten toiminta-avustusten hakemista tai toimitilojen monikäyttöisyyden organisoimista. Yhteisötyö voi konkretisoida mitä mielikuvituksellisemmaksi toiminnaksi.

Jos alueella ei esimerkiksi ole kaikille alakoululaisille avointa jalkapallokerhoa, asukkaat voivat aktiivisella toiminnallaan sekä viranomaisten tai järjestöjen käytännöllisellä tuella organisoida sellaista. Koiranomistajat saattavat yhdistää voimansa ja käydä vuorollaan ulkoiluttamassa koiraansa yhdessä kehitysvammaisten asumisyksikössä asuvien eläinrakkaiden naapureidensa kanssa.

Eläkeläisellä saattaa olla mahdollisuus avustaa yläkoulun kotitalous- ja käsityötunneilla tai lukea satuja alakoululaisten äidinkielen tunneilla. Asukkaat voivat kutsua kuntaa sekä ruokakauppoja ja ravintoloita yhteistyöhön ja järjestää seurakunnan, järjestöjen ja sote-viranomaisten kanssa jatkuvaa ruoka-apua toimeentulotukea saaville, vähentäen samalla ruokahävikkiä. Kunnat voivat valjastaa yhä suurempia alueita viljelytarkoituksiin ja pitää palstojen vuokrat alhaisina, jotta ne ovat kaikkien tavoitettavissa.

Yhteisöillä on mahdollisuus edistää kansainvälistä ruokakulttuuria ja lähituottajien raaka-aineiden hyödyntämistä. (vrt. Matthies ym. 2019.)

[Toiminnalla lisää hyvinvointia](#)

Kestävässä kehityksessä kannustavassa yhteisötyössä olennaista on, että kukin voi määritellä resurssiensa mukaisesti, miten, milloin ja missä määrin he yhteisötyöhön säännöllistä panostaan antavat. Pitkäjänteiseen yhteiseen työhön sitoutuminen on vahvaa, kun toimijat voivat luottaa huolellisesti koordinoituun yhteisötyöhön.

Kestävä kehitys vaatii yhteistyötä.

Heillä on ymmärrys siitä, missä ovat mukana sekä mitä ja miten yhteistä hyvää tavoitellaan. Ensiarvoisen tärkeää on, että toiminnalla pyritään lisäämään omaa ja muiden hyvinvointia sekä toimimaan siten, että kilpailu, voitontavoittelu ja pitkien etäisyyksien päähän kulkeminen painuvat taka-alalle. Myös poliittiset vaikuttamispyrkimykset saattavat olla agendalla.

Parhaimmillaan yhteistyö liittyy viranomaistoimintaan siten, että sen myönteiset vaikutukset näkyvät välittömästi alueellista hyvinvointia lisäävänä ja ongelmia korjaavaa viranomaistoiminnan tarvetta vähentävänä.

Tällaisen työskentelyn ja yhteisöä kannattelevan työn miellämme sosiaalialan ytimeksi, alan asiantuntijoiden vahvaksi osaamisalueeksi, josta puhutaan hämmästyttävän vähän.

Päivi Heimonen ja Minna Niemi

Kirjoittajat toimivat yliopettajina Tampereen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan osaamisyksikössä.

Kirjallisuus

Addams, J. (1910/2010) 20 Years at Hull House. ReadaClassic.com

Järvinen, A. & Saarinen, E. (2021) Köyhyysvahti. Suomen köyhyysraportti. EAPN-fin 2021.

Matthies, A.-L.; Stamm, I.; Hirvilammi, T. & Närhi, K. (2019) Ecosocial Innovations and Their Capacity to Integrate Ecological, Economic and Social Sustainability Transition. Sustainability. Vo. 11, Iss. 7.

Närhi, K. (2004) The eco-social approach in Social Work and the Challenges to the expertise of Social Work. University of Jyväskylä.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Elinolotilasto [verkojulkaisu].

ISSN=2669-8854. 01 2020. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 10.11.2021].

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/eot/2020/01/eot_2020_01_2021-02-09_tie_001_fi.html

Suomen YK-liitto (2017) Kestävän kehityksen tavoitteet. Agenda 2030. Suomen YK-liitto.